

Sygn. akt IV CNP 16/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie ze skargi powodów
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 28 grudnia 2006 r., sygn. akt [...],
w sprawie z powództwa C.Ł. i J.Ł.
przeciwko Gminie i Miastu S.
o unieważnienie umowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 3 czerwca 2009 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Ł. oddalił apelację powodów od wyroku Sądu Rejonowego w G., którym ten Sąd oddalił żądanie powodów skierowane przeciwko Gminie i Miastu S. o stwierdzenie, że umowa darowizny bliżej określonej nieruchomości jest nieważna, a także o wydanie tej nieruchomości. Sąd ustalił, że nieruchomość ta została darowana z przeznaczeniem na cele oświaty, w szczególności na potrzeby gimnazjum w Szczuczynie, pozwana na tę nieruchomość poniosła nakłady w kwocie 119.539,10 zł, budynek posadowiony na tej nieruchomości przekazano szkole w trwały zarząd, a jego część użyczono na potrzeby posterunku policji. Wyraził pogląd, że niespełnienie się wszystkich oczekiwań darczyńców, co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania ich oświadczenia woli o darowiznie za wynik błędu prawnie doniosłego (art. 84 k.c.).

Skargę od powyższego wyroku, na podstawie art. 424¹ k.p.c., wnieśli powodowie. Zarzucili naruszenie art. 84 i 5 k.c. W konsekwencji ich naruszenia doszło, zdaniem skarżących, do wydania orzeczenia niezgodnego z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu II instancji została wprowadzona do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 22.12.2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98). Źródeł tej skargi oraz motywów jej ustanowienia należy poszukiwać w art. 77 ust. 1 Konstytucji, przewidującym odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej oraz w uchwaleniu art. 417 - 417² i 421 k.c. Z art. 417¹ § 2 k.c. wynika, że jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia, można żądać jej naprawienia po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu jego niezgodności z prawem.

Przechodząc do oceny zgodności z prawem zaskarżonego wyroku trzeba zauważyć, że nie każde naruszenie prawa materialnego lub przepisów

postępowania stanowi uzasadnioną podstawę skargi przewidzianej w art. 424¹ k.p.c. Orzeczenie niezgodne z prawem - w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. - to orzeczenie, które jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć (dyskrecjonalności), albo zostało wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05 (OSNC 2007, nr 1, poz. 17) uznając, że niezgodność z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. może wynikać tylko z oczywistych błędów sądu, spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa. Innymi słowy, niezgodność z prawem powodująca powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 stycznia 2007 r., sygn. akt V CNP 132/06, (Biul. SN 2007/4/14) uznał, że takie ujęcie niezgodności z prawem, a co za tym idzie, "bezprawności sądowej", pozostaje w zgodzie z orzecznictwem (ETS), który w orzeczeniu z dnia 30 września 2003 r. w sprawie Gerhard K., po raz pierwszy rozpatrując odpowiedzialność państwa za szkodę wyrządzoną przez władzę sądową, nadał przesłance bezprawności jeszcze bardziej kwalifikowany charakter, niż w przypadku odpowiedzialności państwa za szkodę wyrządzoną bezprawiem legislacyjnym (por. C-224/01, Gerhard K. v. Austria).

Wyraźnego podkreślenia wymaga, prezentowany zarówno w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (por. np. powołane orzeczenie w sprawie C-224/01), jak i w doktrynie, pogląd, zgodnie z którym w przypadku wykonywania władzy dyskrecjonalnej niezbędny jest pewien margines błędu, którego popełnienie nie może rodzić odpowiedzialności odszkodowawczej państwa. Tylko w sytuacji, gdy granice uznania zostaną rażąco przekroczone (błąd rażący), państwo nie może uwolnić się od tej odpowiedzialności. Oznacza to, że naruszenie prawa musi być "oczywiste". Z tego rodzaju naruszeniem - jak podkreślił ETS - mamy do czynienia wyjątkowo, bowiem "oczywistość naruszenia prawa" należy rozumieć bardzo wąsko, gdy jest ono z góry widoczne, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej.

Istota skargi sprowadza się do twierdzenia, że Sąd Okręgowy z rażącym naruszeniem art. 84 k.c. uznał, iż okoliczności, na które powołują się skarżący nie dają dostatecznych podstaw do przyjęcia istnienia po ich stronie, w chwili zawierania umowy w dniu 28 grudnia 2001 r., błędu prawnie doniosłego.

Warunkiem prawnej doniosłości błędu w świetle art. 84 k.c. jest przede wszystkim to, aby błąd składającego oświadczenie woli dotyczył treści czynności prawnej. Przepis ten zakłada więc istnienie po stronie składającego oświadczenie woli mylnego wyobrażenia o treści tego oświadczenia (pomyłka) lub o takich okolicznościach, jak np.: 1) fakty, do których odnosi się to oświadczenie, 2) normy prawne, mające zastosowanie do dokonywanej czynności prawnej, 3) skutki prawne dokonywanej czynności prawnej.

Na gruncie art. 84 k.c. można bronić poglądu prezentowanego w skardze, że każdy błąd co do treści czynności prawnej jest w pewnym stopniu błędem co do pobudki. Podobnie, jeżeli do treści czynności prawnej została włączona motywacja do jej zawarcia, wówczas błąd co do pobudki staje się błędem co do treści czynności prawnej

Niemniej jednak, niepodobna uznać za oczywiście błędny, odmiennego poglądu Sądu Okręgowego, który legł u podłoża zaskarżonego wyroku, że błąd co do pobudki, albo błąd polegający na mylnym przewidywaniu wyniku przedsięwzięcia, podejmowanego na podstawie umowy, pozbawiony jest doniosłości prawnej. Zbliżonej bowiem treści pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 października 2000 r. (III CKN 963/98, OSNC 2002, nr 5, poz. 63) stwierdzając, że niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego.

W tych okolicznościach wskazana wyżej "oczywistość naruszenia prawa", w szczególności art. 84 k.c., nie zachodzi w niniejszej sprawie.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.